

Mniej Więcej (181)

Foto: Zofia Mikula

Było, przepadło

Izabela Fietkiewicz-Paszek jest jednym (obok Anety Kolańczyk vel Teresy Rudowicz i Beaty Wicenciak) z filarów życia literackiego w Kaliszu. Od wielu już lat między innymi są organizatorkami wspólnego Ogólnopolskiego Festiwalu Poetyckiego im. Wandy Karczewskiej. Jesienią 2019 roku mieliśmy już dziewiątą odsłonę tej wspólnie imprezy. Okrągła, dziesiąta (jubileuszowa) odsłona, przed nami.

Leszek Żuliński

No ale póki co znajduję Iżę w innej, nowej roli. Otóż ukazała się jej kolejna książka (i to jest powód tej recenzji) pt. *Lipiec na Białorusi* (wydana przez Cezarego Sikorskiego w jego szczecińskim Zaułku Wydawniczym „Pomyłka”).

Zacznijmy od krótkiego wpisu Bogdana Zdanowicza na plecach okładki: *Ta poezja przywraca pamięć – ocala to, co zapomniane i to, co nieznanne. Proponuje nowy sposób patrzenia na prochy minionych, na paradoksy i ironię losu. Opowiada przede wszystkim o rzeczach widzialnych, dokumentuje artefakty. Ale w efekcie budzi emocje, skłania do zamyślenia. I przez to jest nie tylko próbą zapisania śladów z przeszłości czy też dokumentacją. To ważki głos w dyskusji nad tożsamością zbiorową współczesnych.*

Nic dodać, nic ująć, ale jednak dopiero lektura tych wierszy wciąga nas do cna.

To jest wędrówka w nieznaną wcześniej przeszłość. Wędrówka w poszukiwaniu dawnego czasu. Sporo tu mroku, trochę sepia – aura sprzed lat... Nagle doznanych.

Oto jeden (aczkolwiek nie jedyny) z istotnych wierszy pt. *Pierwsza noc w Grodnie*. Oto on: *Wzorzyste ściany, dywany, obrusy i kapy. / Wspólny kran dla wanny i umywalki. Hotel / z widocznym marzeniem, żeby tak lepiej niż jest. Wokół beton i zielona przestrzeń – / nic nie przekopuje uwagi. Pod powierzchnią / splatają się historie. Białoruskie z litewskimi, / polskie z rosyjskimi. Jeszcze żydowskie. // Każdy tu inaczej chwali Boga, przeklina, / przemilcza, szuka swojej opowieści.*

W czasie lektury przerwałem pisanie i sprawdziłem, co łączy Iżę z Białorusią. Życiorys tego nie wyjaśnia. Ona jest kaliszanką od urodzenia, a tam mają swojego Poetę, czyli Adama Asnyka. To wystarczy! I pytanie: który kaliszczanin śni o Białorusi.

A jednak te „białoruskie” wiersze to ewenement niesłychany. Wehikuł czasu przenosi nas w lata dziś już zapomniane. Iza wsiąkała w aurę trudnych, zasypanych czasem mrocznych lat. Szeroko otwierałem oczy wchodząc w świat, który dziś jest nie do pójścia.

Przeczytajcie wiersz pt. *Pożegnanie z Witalikiem: Dojmująca jest pustka, gdy opuszcza się miasto, człowieka / czy choćby jego wyobrażenie. Łączy nas krew, Witaliku, / łączy strach naszych dziadków. Moi wyjechali i taki był koniec / wspólnej historii. Odtąd jedni mieli tęsknić za lepszym, / drudzy za swoim, z czasem nawet ten ból nazywali inaczej. / Dzieliła ich kreska na mapie, przepaść, dla której do końca / nie umieli znaleźć alibi. To my donieśliśmy ich sen / aż do dzisiaj, kiedy tak stoimy obcy naprzeciw siebie. // Rozpaczliwie szukamy mostu, by choć przez chwilę / mieć pod stopami wspólny nurt.*

Było, minęło... I – co gorsze – przepadło. Niby kolejna odsłona czasu, ale jednak dzięki takim przypomnieniom coś ważnego ocala. To nasza powinność i tym razem Iżę zawdzięczamy ratowanie przeszłości. O tyle istotnej, że jej Ojciec pochodził z tamtych stron.

Książkę zamyka postowie Karola Maliszewskiego pt. *W-głęb-czas. Ludzie, miejsca, siedliska*. Piszcie on m.in.: *Córka odtwarza drogę ojca, wyobraża sobie, jak to mogło być. Jak się tam żyło, jak się stamtąd uciekało. I po oczyszczającej podróży wraca do siebie, do miejsca, które przed laty ktoś musiał dla niej oswoić, a potem już oswajała sama. Dlatego tę książkę „dedykuje Tacie” i wielkiej podróży, jaką odbył wraz z rodziną, wybierając nie Kraków czy Legnicę, lecz Stare Siedlisko, gdzie „wszędzie czekały poniemieckie domy, / murowane, lepsze niż ten w Kamionce”. // Wojna na pamięć trwa. Uczestniczymy w niej każdym*

oddechem, nie zawsze podpatrzonym przez zręcznego fotografa. Tyle nasze, ile zapamiętamy. A potem przetwarzamy (bo „to udaje się tylko w wyobraźni”) – coraz bliżsi legendy i mitu. Zupełnie jak w tej książce.

Trzeba by było wiersz po wierszu opowiadać i komentować, aby omówić szczegóły tamtego czasu. Ta recenzja jest zbyt ogólna, abyście wsiąknęli w rzeczywistość minionych lat.

Izuniu, zdradzę Ci jak bardzo te wiersze przeżywałem. Moje rodzinne korzenie są we Lwowie i Stanisławowie... Powinienem napisać podobną książkę do Twojej...

Izabela Fietkiewicz-Paszek, *Lipiec na Białorusi*, Zaułek Wydawniczy Pomyłka, Szczecin 2020, s. 58

Izabela Fietkiewicz-Paszek

Granica

Słońce nisko nad polami, 5.34. Już czas wyciszyć dźwięki, wyłączyć przesyłanych. Zegar godzinę do przodu. Trzydzieści lat

wstecz

– odprawa, rewizja, mundury. Upał.

Miejscowi

wykładają torby i reklamówki, walizki i

saszetki.

Kolejny kwadrans nikt nie podchodzi. Za

oknem

bociany, jeden ma utracony gipsowy łypek.

Zaczyna się Białoruś, polodowcowa, płaska z pagórkami. Jak w domu.

Pierwsza noc w Grodnie

Wzorzyste ściany, dywany, obrusy i kapy. Wspólny kran dla wanny i umywalki. Hotel z widocznym marzeniem, żeby tak lepiej niż jest. Wokół beton i zielona przestrzeń – nic nie przekopuje uwagi. Pod powierzchnią splatają się historie. Białoruskie z litewskimi, polskie z rosyjskimi. Jeszcze żydowskie.

Każdy tu inaczej chwali Boga, przeklina, przemilcza, szuka swojej opowieści.

